

Position paper
Koopkrachtgericht pensioen
t.b.v.
het rondetafelgesprek
commissie Sociale Zaken
en Werkgelegenheid
van de Tweede Kamer
20 juni 2024

1 Inleiding

Dank voor uw uitnodiging om bij te mogen dragen aan het rondetafelgesprek van de Commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid van de Tweede Kamer. Op uw verzoek geef ik hierbij een kort overzicht van de verwachte koopkrachtontwikkeling na pensionering in het nieuwe stelsel en de mogelijkheden om koopkrachtbehoud te verbeteren. Dit betreft dus niet alleen het pensioen van de huidige gepensioneerden, maar ook het pensioen van toekomstige gepensioneerden.

2 Het belang van koopkrachtbehoud

Een belangrijke reden voor het Pensioenakkoord en de Wet toekomst pensioenen (Wtp) was volgens de Memorie van Toelichting dat veel pensioenen tussen 2008 en 2020 niet of nauwelijks geïndexeerd zijn. Met voor veel gepensioneerden tot 20% koopkrachtverlies tot gevolg. Dit heeft geleid tot de 'belofte' van "Eerder perspectief op een koopkrachtig pensioen"¹.

Waarom is koopkrachtbehoud belangrijk? Een gemiddelde pensioenuitkering loopt ongeveer 20 jaar. Een nominaal pensioen zou vanaf het jaar 2000 tot en met 2020 ongeveer 30% aan koopkracht hebben verloren. In de twintig jaar vanaf 1963 tot en met 1983 was dit verlies maar liefst 70%. Het belang van koopkrachtbehoud is dus niet alleen groot, maar het verlies verschilt ook sterk per generatie.

Voor een goed beeld van het pensioen is het voor de deelnemers dus belangrijk om inzicht te hebben in de koopkrachtontwikkeling van het pensioen na pensionering. Op dit moment biedt de wetgeving dat inzicht niet. Deelnemers krijgen wel inzicht in het reële pensioen op de pensioendatum, maar niet in de ontwikkeling daarna.

3 De uitdaging in het nieuwe stelsel

Als we koopkrachtbehoud uit beleggingsrendementen willen financieren, dan is uitgaande van de recente scenariosets een beleggingsmix met minimaal 50% in aandelen² noodzakelijk.

Veel pensioenfondsen voldoen voor het totaal van hun beleggingen momenteel aan deze eis. Onder de Wtp wordt echter uitgegaan van een leeftijdsafhankelijke rendementstoedeling op basis van het life cycle-principe. Voor jongeren wordt dan meer (vaak rond de 100%) en voor gepensioneerden wordt dan minder (vaak rond de 30%) in aandelen belegd. Dit lagere percentage voor gepensioneerden is niet gebaseerd op de doelstelling van een koopkrachtig pensioen, maar op het risico dat past bij de 'gewenste' kans op korting. Voor een koopkrachtig pensioen is dus een hoger percentage aandelen nodig. In het oude stelsel kon dit dankzij de solidariteit tussen generaties. In de Wtp is de solidariteit op dit punt opgeheven.

Natuurlijk kan het lagere rendement gecompenseerd worden door uit te gaan van een lager projectierendement of een 'bonus' bij invaren. Maar (bijna) alle fondsen gaat uit van een projectierendement gelijk aan de RTS en een bonus bij invaren werkt alleen voor de huidige gepensioneerden en niet voor de toekomstige gepensioneerden en biedt dus geen structurele oplossing.

¹ Pagina 14 Memorie van Toelichting bij Wet toekomst pensioenen

² Met aandelen wordt eigenlijk zakelijke waarden bedoeld.

4 Resultaten van eerste transitieplannen

Op dit moment zijn er enkele tientallen transitieplannen bekend, waaronder 5 van de grootste 6 pensioenregelingen. Van deze pensioenregelingen staat in de onderstaande tabel samengevat wat toekomstig gepensioneerden aan koopkrachtbehoud kunnen verwachten.

	ABP	Z&W	M&T	Bouw	Vervoer
Koopkrachtambitie	Ja	Ja	Deels	Indirect	Ja
Koopkrachtgericht beleid	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
Beoordeling op koopkracht	Nee	Nee	Ja	Nee	Nee
Geschatte reële ontwikkeling ³	-0,33%	-0,75%	-1,5%	<FTK	-1.1%
Projectierendement	RTS	RTS	RTS	RTS	RTS
% aandelen na pensionering	45%	?	?	?	21,4%

In drie van de vijf transitieplannen is een heldere koopkrachtambitie opgenomen. Bij ABP en PFZW staat dat de ambitie is dat de ingegane pensioenen gemiddeld, gemeten over een langere termijn, mee kunnen groeien met de verwachte inflatie. Bij Vervoer staat dat de ambitie is dat de pensioenen na de pensioendatum verhoogd worden met de loonindex. In geen van deze transitieplannen staat dat of waarom het beleid aansluit bij de ambitie. Bij M&T en Bouw is de koopkrachtambitie niet specifiek genoeg. Overigens zijn er buiten deze vijf transitieplannen veel plannen waarin geheel geen koopkrachtambitie voor gepensioneerden vermeld staat.

Geen van de fondsen heeft een beleid vermeld dat expliciet gericht is op het behalen van de koopkracht doelstelling. Gezien de wetgeving is dat ook niet verwonderlijk.

Slechts in één transitieplan wordt beoordeeld of het verwachte pensioen voldoet aan de koopkrachtambitie. Dit betreft het transitieplan van Metaal & Techniek. Hierbij is de conclusie dat de koopkracht doelstelling maar gedeeltelijk wordt behaald en verzoeken de cao-partijen het pensioenfonds om hier verder naar te kijken. Ook bij het transitieplan voor bpfBouw staat een conclusie, namelijk dat de ontwikkeling van het pensioen na ingang onder de Wtp achterblijft bij die van het FTK. In geen van de transitieplannen staat de conclusie dat het pensioen na pensionering naar verwachting koopkrachtig wordt of in welke mate het pensioen bij de koopkrachtontwikkeling zal achterblijven.

Op basis van de transitieplannen en de scenarioset van het eerste kwartaal hebben wij een inschatting gemaakt van de ontwikkeling van het reële pensioen na pensionering. De regeling van ABP zit dicht tegen koopkrachtbehoud aan, maar bij drie andere regelingen zien we een verwachte koopkrachtdaling van meer dan 1% per jaar. Dit op zich is onvoldoende reden om naar een nieuw stelsel over te gaan.

³ Eigen inschatting op basis van de transitieplannen en de scenarioset van het eerste kwartaal van 2024.

5 Conclusies

De Wtp is een sterk nominaal gerichte wet geworden. Dit geldt voor de risicohouding, de maatstaven en de pensioencommunicatie naar de deelnemers. In de wetgeving is meer aandacht voor het voorkomen van kortingen van de nominale pensioenen, dan voor behoud van koopkracht. Terwijl het juist de bedoeling was van de wet om “eerder perspectief op een koopkrachtig pensioen” te bieden. Het realiseren van koopkrachtbehoud wordt door de wetgeving bijna onmogelijk gemaakt. Zo is het niet mogelijk om een reëel beschermingsrendement toe te kennen zonder verlaging van het projectierendement. Kan er geen reëel overrendement toegekend worden en mag de solidariteitsreserve op grond van de lagere wetgeving alleen gebruikt worden voor compensatie van inflatieschokken, maar niet voor het toekennen van de verwachte inflatie zelf.

Om een koopkracht gericht pensioen mogelijk te maken zijn dus wetsaanpassingen nodig.

Ook de introductie van de Ortec-methode, bedoelt om nominale kortingen te voorkomen, in plaats van de methode uit de MvT werkt averechts op de doelstelling van een koopkrachtig pensioen.

6 Oplossingsrichting

De wetstoepassingen die nodig zijn, worden ook benoemd in de Netsparpapers 205 en 243. Mogelijke uitwerkingen zouden verder onderzocht moeten worden. Een mogelijke uitwerking die hiermee overeenkomt heb ik eerder gepubliceerd in mijn reactie op de internet consultatie⁴ van 2021 en in het magazine De Actuaris⁵ van oktober 2022 en Financial Investigator van 2024. In essentie komt het erop neer dat voor gepensioneerden iets meer dan de benodigde 50% in aandelen wordt belegd. Hierbij wordt een interne generatie-swap gesloten.

Overrendementen boven de inflatie gaan van de gepensioneerden naar de niet-gepensioneerden, terwijl overrendementen onder de inflatie tot een bepaald maximum door de niet-gepensioneerden worden aangevuld tot de inflatie. Gepensioneerden zien hun pensioen zo meestal meestijgen met de inflatie.

Deze stijging is echter nooit meer dan de inflatie, maar kan wel minder zijn en in bepaalde gevallen ook tot een pensioendaling leiden. In meer dan 50% van de scenario's zal het pensioen in de eerste 10 jaar de koopkracht echter volgen. In het pessimistische scenario blijft het koopkrachtverlies beperkt tot minder dan 15%. Ook hier is dus geen sprake van een garantie, maar wel van betere resultaten.

Deze oplossing kan in aanvulling op de bestaande wetgeving en hoeft de implementatie niet te vertragen.

Ook de behoefte aan of vrees voor een individueel instemmingsrecht zal hierdoor afnemen.

Ik adviseer u om deze oplossing in combinatie met enkele andere oplossingen verder te onderzoeken.

⁴ [20210212-Consultatie-Wet-toekomst-pensioenen-HJ-Bets-Confident.pdf \(confidentbv.nl\)](#)

⁵ [fi-2-2024-semwethenkbets.pdf \(confidentbv.nl\)](#)